

BESLUT

2017-11-13

Dnr: 17/00208
och 241**SAKEN**

SVT Nyheter, SVT2, 2017-01-20, kl. 18.00–20.00, direktsändning med anledning av installationen av Donald Trump som USA:s president; fråga om opartiskhet, saklighet och otillbörligt gynnande

BESLUT

Sändningen fälls. Granskningsnämnden anser att den strider mot kravet på opartiskhet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

SÄNDNINGEN

I sändningen medverkande bland annat en USA-korrespondent, en reporter, en programledare och en utrikesreporter.

Under ett inslag i sändningen kommenterade USA-korrespondenten Donald Trumps installationstal och sa bland annat följande.

[...] det kändes [...] som man var tillbaka i en liten stad i North Carolina eller i rostbältet där han ville uppvigla massorna till att rösta på honom och inte att han nu var vald till president.

Senare i sändningen intervjuade en reporter två personer som befann sig i Washington D.C. för att se Donald Trumps presidentinstallation. Reportern sa inledningsvis bland annat följande.

[...] trots att känslorna är väldigt starka på båda sidorna så har jag inte känt något hotfullt och jag tycker att, när jag ställer provokativa frågor till folk att de ändå lyssnar på dem, de svarar på dem, de blir inte arga när det är frågor som kanske inte [...] de gillar egentligen.

Reportern intervjuade därefter en man som stödjer Donald Trump och bland annat följande sades.

(Reporter) – [...] what are your biggest hope for, for you personally, for, for your life, that Trump can do? (Man) – [...] Create more jobs. There's a lot of people said they were gonna leave the country when he got voted in. If they leave the country, then he's already created some jobs. (Reporter) – So [...] immigration is a big part of the problem, do you think? (Man) – It's not a problem if it's done right and if it's done legal [...] (Reporter) – [...] one big benefit is going taken away. The Obama Care, ACA. [...] Where [...] have you, your social security from? [...] (Man) – It's originally in Kentucky. I've just recently moved to Ohio. (Reporter) – Yeah. [...] You have social security? (Man) – I'm paying for the social care.

Senare i sändningen intervjuade reportern en kvinna som stödjer Donald Trump och bland annat följande sades.

(Reporter) – [...] What's the purpose that you are coming here? (Kvinna) – To support Donald Trump. (Reporter) – Why do you think he is good? (Kvinna) – Why do I think he's good? Because I think he's different. We need like a change of pace. I think he's going to change a lot of things that other politicians wouldn't. (Reporter) – But, he's a billionaire. Are you [...] too a billionaire? (Kvinna) – No. (Reporter) – So, why would he take care of your life? (Kvinna) – I, I don't know. I think he's just going to support the middle class, majorly. (Reporter) – Has [...] the traditional politician lost out on that one? (Kvinna) – I would, I think so. (Reporter) – Why so? (Kvinna) – The high taxes. (Reporter) – [...] Do you have social security? [...] (Kvinna) – No, not right now, not right now. (Reporter) – No, and now they're taking away the Obama Care. Aren't you afraid? (Kvinna) – No. I've health care through my company. (Reporter) – [...] But if you lose your job then? (Kvinna) – I'll get another job. Definitely won't lose this job. (Reporter) – Okay. But, you are not afraid that everything hangs on, you had a big crisis just a couple of years ago. Lots of people lost their jobs, also social security. Isn't it good to have a social security that covers all? (Kvinna) – Sure. (Reporter) – Do you have Muslim friends? [...] (Kvinna) – Yeah. (Reporter) – What, what do they say? Do they agree with you, on, on Obama? (Kvinna) – I honestly don't really talk to them about politics. Trying to keep that out of the friend group. It can tear friends apart sometimes. [...] (Reporter) – So you don't speak? (Kvinna) – Not really. It depends. (Reporter) – As a friend to Muslims, what do you think about Obama's policies for, towards Muslims? (Kvinna) – What do you mean? (Reporter) – Do you see your friends as a threat to the country? (Kvinna) – No. (Reporter) – Do you think they should be registered? (Kvinna) – No. (Reporter) – But, that's Obama's policies. (Kvinna) – Okay. (Reporter) – Okay. Thank you very much.

Efter intervjun med kvinnan sa reportern bland annat följande.

Det är ett väldigt delat land, och delad plats, här också. Men det har gått lugnt till. Och folk har ändå lyssnat på svåra frågor jag har ställt, eller som kan vara besvärliga för dem att svara på, utan att bli arga. Det har varit en rätt så vänlig stämning, trots allt. Kanske det här iskalla vädret har bidragit till att hålla känslorna nere.

En programledare, som befann sig i en studio i Sverige, sa därefter bland annat följande.

Det här var ju då supportrar till Donald Trump, som [reportern] träffade, bland annat [namn på den intervjuade kvinnan] här som sa att hon stödjer Trump. Hon ville ha

omväxling. Någonting, något annorlunda. Hon tyckte att det finns för höga skatter i USA och hon var inte orolig för detta med att man nu signalerar att delar av Obama Care, alltså hälsovårds-, sjukvårdssystemet ska tas bort. Hon trodde att det skulle ordna sig ändå, via hennes jobb. Så där gav [namn på reportern] oss ögonblicksbilder från supportrarnas, stödet för Donald Trump.

Senare i sändningen redogjorde en utrikesreporter i Moskva om hur den nye amerikanske presidenten och hans budskap tagits emot i Ryssland. Under den cirka fem minuter långa sekvensen hade utrikesreportern på sig en jacka på vilken ett klädvarumärkes logotyp syntes till och från.

ANMÄLNINGARNA

En anmälare anser att USA-korrespondentens uttalande om att Donald Trump uppviglat massorna i en amerikansk delstat var osakligt och tendensiöst.

Flera anmälare anser att reportern som intervjuade personer i Washington D.C. var partisk och osaklig på sammanfattningsvis följande grunder.

- Reportern verkade närmast ha gjort det till en personlig agenda att driva en kampanj mot Donald Trump och försöka bevisa hur dumma och lättlurade Donald Trump-supportrar är.
- Reportern hade ett mycket påstridigt sätt mot de personer han intervjuade och ställde ledande, nedvärderande och trakasserande frågor.
- Reportern benämnde felaktigt Donald Trump som "Obama" flera gånger.

En anmälare är kritisk till att utrikesreportern i Moskva hade på sig en jacka på vilken ett klädvarumärkes logotyp var fullt synlig.

En anmälare anför att en reporter i sändningen sa att "Trump står för en massa saker vi häpnar över" vilket var ett tydligt politiskt ställningstagande.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att sändningen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om otillbörligt kommersiellt gynnande och anför i huvudsak följande.

Vad gäller USA-korrespondents uttalande om att Donald Trump "ville uppvigla massorna" framgick det tydligt att det inte avsågs uppvigling i juridiskt hänseende utan att det refererades till den uppeldade och hetsiga stämning som präglade Donald Trumps valmöten. Det är väl dokumenterat att Donald Trump bland annat kallade journalister på plats för "de mest ohederliga människor" till publikens burop och ledde publiken i ramsor som "Lock her up!" avseende

motståndaren Hillary Clinton. Ordvalet i en direktsändning strider i sig inte mot kraven på opartiskhet eller saklighet.

Stora delar av rapporteringen skedde i direktsändning och att det gjordes uppenbara felsägningar där en reporter sa "Obama" men menade "Trump" är beklagligt. Det rör sig inte dock inte om sådana faktafel att det skulle innebära att rapporteringen brast i saklighet. I de referat på svenska som programledaren gjorde av de engelskspråkiga intervjuerna korrigerades felsägningarna.

Redaktionen ville att Donald Trump-supportrar skulle få utrymme att komma till tals. För att komma förbi allmänt hållna svar om att Donald Trump skulle "göra Amerika stort igen" ställde reportern uppföljande frågor till intervju-personerna. Att en reporter ställer kritiska och ibland provocerande frågor för att få svar innebär inte i sig en överträdelse av kravet på opartiskhet. De ibland kritiska frågorna var något som kommenterades av reportern i samband med en diskussion om stämningen på plats.

Det var olyckliga omständigheter som gjorde att en utrikesreporter under en cirka fem minuter lång direktrapport från Moskva hade på sig ett ytterplagg med ett synligt, cirka tre centimeter stort klädvarumärke. Kvällskylan gjorde att reportern, som tidigare medverkat iklädd kavaj, var tvungen att med kort varsel klä på sig en ytterjacka. Exponeringen avseende logotypens storlek är jämförbar med av granskningsnämnden tidigare friade inslag men tidsmässigt mycket kortare. Det förekom ingen särskild fokusering och den framhävdes inte genom stor kontrast.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden (8 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. Med kommentarskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara

vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (5 kap. 5 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden uppfattar att reportern i den direktsända intervjun med kvinnan tre gånger felaktigt refererade till Donald Trump som ”Obama”. Eftersom det enligt nämndens bedömning rörde sig om uppenbara felsägningar medför inte dessa att sändningen strider mot kravet på saklighet. När det gäller frågan om reporterns förhållningssätt har nämnden i sin praxis godtagit att en reporters frågor kan ha en provokativ karaktär och att reportern kan tillåtas ha ett kritiskt förhållningssätt i syfte att tydliggöra den intervjuades ståndpunkt. Enligt nämndens bedömning hade dock reportern i det nu aktuella fallet ett förhållningssätt, särskilt gentemot den intervjuade kvinnan, som var så provokativt att det passerade gränsen för vad som kan accepteras inom ramen för kravet på opartiskhet enligt sändningstillståndet. Sändningen strider därför mot detta krav.

Vad gäller exponeringen av ett klädvarumärke på en utrikesreporters jacka framhövdes denna enligt nämnden mening inte på ett sätt som framstod som otillbörligt. Nämnden lägger vid sin bedömning vikt vid logotypens storlek och det förhållandet att det inte förekom någon särskild fokusering på logotypen. Vid en samlad bedömning strider exponeringen inte mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

Vad anmälarna i övrigt anfört medför inte att sändningen strider mot de bestämmelser som gäller för SVT:s programverksamhet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Ulrika Hansson, Clas Barkman,

Staffan Dopping och Malin Bergström efter föredragning av Gustav Aspengren.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Gustav Aspengren

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.